

לַקְהָה מַזְרֵב

פרשת וישב התשס"ט

יצא לאור ע"י רשת מוסדות "שוב" בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מנשה צדקה שליט"א

4:12	הדלקת נרות שבת ניו יורק
5:43	מוצאי שבת
9:00	סוק"ש מג"א
9:36	סוק"ש גר"א
11:54	חצות

פנינים לפרשה

"אלה תלדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה היה רעה את אחיו בצאן והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה נשי אביו ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם"
(לז, ב)

והלא דבר הוא שהודיענו הכתוב מספר שנותיו של יוסף בעת שהביא דיבתם: וכתבו המפרשים: כי יוסף אמר על השבטים שהיו תולין עיניהם בבנות הארץ והיו אוכלים אבר מן החי (עיין בראשית רבה פז, ז). ברם, אותם הנשים והבעלי חיים לא היו אמיתיים, אלא השבטים בראו אותם על ידי ספר יצירה שלימד יעקב אביהם. והנה נודע שאין מלמדים ספר יצירה למי שלא מלאו לו עשרים שנה. ולכן הודיענו הכתוב ש"יוסף" היה "בן שבע עשרה שנה" כאשר "הביא את דיבתם רעה אל אביהם", לומר, שמחמת שנותיו הצעירות לכן אביו לא גילה לו שהשבטים ראו את אותם הנשים והבעלי חיים על ידי ספר יצירה, כדי שמעתה לא יאמר לו שילמדו גם כן ספר יצירה, ומרוב אהבתו לא יוכל להשיבו ריקם.
(רבי יונתן חיים - בן איש חי)

"אלה תלדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה היה רעה את אחיו בצאן והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה נשי אביו ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם"
(לז, ב)

יש להבין לשם מה כתבה התורה "נשי אביו", וכי לא ידענו מי היו בלהה וזלפה? וגם הלא היו פילגשים ולא נשים, ועיין רמב"ן.

ואמר הגאון רבי אליהו ראם דבר נאה ומתקבל, שזה שנאמר "נשי אביו" זה חלק מהדיבה הרעה שהוציא על אחיו, שאכלו בן פקועה (עיין רש"י ובשפתי חכמים). יוסף סבר שיש להם דין של בני נח ואסור להם לאכול בן פקועה, והשבטים סברו שיצאו מכלל בני נח, וראה ברמב"ן (בראשית כה, ו) דפילגש היא בלא קידושין ואשה היא בקידושין, והרי בן נח בעולת בעל יש להם, וכסף ושטר אין להם, ואם לוקח אשה ומיחדה להיות לו לאשה, זאת נקראת אשה ולא פילגש, ופילגש פרש שם הרמב"ן דאיה מיוחדת לו, והבנים שלה אינם נקראים בניו, עיין שם.

ואם כן לפי סברת יוסף דהמה בכלל בני נח, היו לבלהה ולזלפה דין נשים שהיו מיוחדות ליעקב, וגם בניהן היו קידושין, רק שקידש את רחל ולאח בשכר עבודה, וזה שדיקדק הכתוב "והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה" נשי אביו, כי היה מחזיק אותן לנשים לשיטתו

שהיה להם עדיין דין בני נח, ולכן הביא את דיבתם רעה, דלשיטתו אסור להם לאכול בן פקועה, וזה מובן, כי אז לא היה שייך ימי איכא מידי דלישראל שרי ולעכו"ם אסורי (סנהדרין נה), דאז עדיין לא היה ישראל בעולם לשיטת יוסף, ודו"ק.
(רבי צבי פסח פרנק - הר צבי)

"וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקנים הוא לו ועשה לו כתנת פסים"
(לז, ג)

לא סמן על צדקתו ולא סמך על נס. בביאור הכתוב דהנה שינאת האחים את יוסף היתה מחמת שסברו שכל אהבת יעקב את יוסף היא מחמת שמביא את דיבתם רעה לפניו. אכן האמת דיעקב לא קיבל לשון הרע עליהם ח"ו. ואף התורה העידה על כך שאהב את יוסף אך ורק מפני ש"בן זקנים הוא לו". וכן כתב בתרגום אונקלוס "כי בן זקונים הוא לו" - "ארי בר חכים הוא ליה", היינו דיעקב אבינו אהב את יוסף על ירוב חכמתו. וכמו שכתוב (משלי י, א) "בן חכם ישמח אביו".

(רבי יצחק זאב הלוי סלוביניצ'יק)

לכך אהב יעקב את יוסף "כי בן זקונים הוא לו". כי בזקן כבר פסק כח יצר הרע וחימום כבר, ונכבה ונחלש, ואף הוולד טיבעו מואס ברע ובוחר בטוב, וכן היה באמת יוסף הצדיק, "ותשב באיתן קשתו" (בראשית מט, כד).

(רבי יהונתן אייבשיץ)

"ויראו אחיו כי אתו אהב אביהם מכל אחיו וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלם"
(לז, ד)

הנה טבע ההורים לאהוב את בן הזקונים יותר משאר הבנים, אם כן אין שום חידוש למה אהב את יוסף יותר מכל בניו, כי בן זקונים הוא לו, אבל לפי זה היה לו לאהוב ביותר את בנימין יותר מכל בניו, וכן היה בעת זיקנותו. אם כן במה שאהב את יוסף יותר מבנימין, בזה הבדיל בין הבנים, ומצאו האחים מקום לקנאה ושינאה.

וזהו שאמר הכתוב "וירא אחיו כי אותו אהב אביהם מכל אחיו" - היינו שאהב אותו אפילו יותר מבנימין, לכן "וישנאו אותו", כי הבינו שהוא יותר מעולה במעלות.

(רבי יוסף צבי דזשינסקי - תורת מהרי"ץ)

"ויחלם עוד חלום אחר ויספר אתו לאחיו ויאמר הנה חלמתי חלום עוד והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחוים לי"
(לז, ט)

התיבה "אחר" מיותרת לגמרי, דהא קאמר "עוד חלום" דמורה דעוד חלום לבד מהראשון, ולמה לי האי "אחר"?

ונראה לבאר על הא דאמר "ויספר אל אביו וכו' ויגער בו וכו'" (בראשית לז, י), ד'הדברים מגיעים לבלהה וכו', ורבותינו למדו מכאן (ברכות נה). ד'אי אפשר לחלום בלא דברים בטלים, ויעקב נתכוין להוציא הדבר מליבן של בניו שלא יקנאוהו. ועיין שם ברא"ש דפירש, דקשה לו דאם לא כן למה אמר לו יעקב "הבוא נבוא וכו'!!" ולזה נראה לי דמצד דברי רבותינו קשים, דאי חלום הוציא להיות דברים בטלים, אם כן למה לא היה דברים בטלים בחלום הראשון באולמות?

ונראה לבאר זה על פי הגמרא (ברכות נה): דמוקי שם הא דכתיב (במדבר יב, ו) "בחלום אדבר בו", דזה על ידי מלאך, והא דכתיב (ברכות נה): "והחלמות שוא דברו", דזה על ידי שד, דהכוונה דעל ידי שד נמי יכול להיות אמת, רק שמוכרח להיות שם גם דברים בטלים, ולזה נראה לומר ההפך בין חלום הראשון לשני דהראשון היה על ידי מלאך, והשני היה על ידי שד, דזה דמערוב בו כח הטומאה, והטעם בזה דידוע ד'אין מראין לו לאדם אלא מהירהורי ליבו, ולזה אמר חלום הראשון יוסף הגיס דעתו וחלם לו החלום השני, ולהכי היה בו דברים בטלים, וניחא בזה הלשון "אחר", דזה חלום אחר מהראשון, דהראשון על ידי מלאך והשני על ידי שד.

(רבי אליעזר שמחה רבינוביץ - חידושי על התורה)

"ויספר אל אביו ואל אחיו ויגער בו אביו ויאמר לו מה החלום הזה אשר חלמת הבוא נבוא אני ואמך ואחיך להשתחו לך ארצה"
(לז, י)

"ויגער בים סוף ויחרב" (תהלים קו, י) מסורה ונראה לי לפרש בעזרת ה', דהנה יוסף הביא דיבה אל אביו שאכלו השבטים אבר מן החי, מפני שחשב שיש להם דין בן נח שמפרקת נאסר להם, אבל המה החזיקו את עצמם כישראל. והנה שר של ים טען: הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה, והשיב לו הקב"ה: כלום אתה דן שווג כמזיד, ואונס כרצון? (ילקוט שמעוני שמות רמז רלד). ומבואר בפרשת דרכים, ששר של ים טען שיש להם דין בן נח ששווג כמזיד נחשב, וכן אונס כרצון, אבל הקדוש ברוך הוא השיב לו שיש להם דין ישראל, ומשום כן "ויגער בים", בשר של ים, "ויחרב" ואתי שפיר בעזרת ה'.

(רבי עקיבא סופר - דעת סופר)

"ועתה לכו ונהרגו ונשלכו באחד הברות ואמרנו חיה רעה אכלתה ונראה מה יהיו חלמותיו: וישמע ראובן ויצלהו מידם ויאמר לא נכנו נפש" (לז, כ-כא)
"ונראה מה יהיו חלמותיו" – אמר רבי יצחק: מקרא זה אומר דרשני, רוח הקודש אומרת כן, הם אומרים נהרגו, והכתוב מסיים "ונראה מה יהיו חלמותיו", נראה דבר מי יקום או שלכם או שלי. ואי אפשר שיאמרו הם ונראה מה יהיו חלמותיו, שמכיון שיהרגוהו בטלו חלמותיו (רש"י)

ועל פי זה נבאר מה שכתוב בפסוק מיד אחרי זה "וישמע ראובן ויצילהו מידם", דהבת קול הזה, "ונראה מה יהיה חלמותיו", היתה נשמעת רק לראובן, שראובן שאל לשאר אחיו אם שמעו את הקול הזה, ואמרו לו שלא שמעו כלום, ומתוך זה הבין ראובן שבו הדבר תלוי להציל אחיו ממיתה.

ויבואר על פי הגמרא (תענית כא.) מעשה שהיו אילפא ורבי יוחנן יושבים לעסוק בתורה, והיתה השעה דוחקת להם שלא היתה פרנסתם מצויה. אמרו: נעמוד ונלך ונעשה איזה עסק, ונקיים בנו את הכתוב (דברים טו, ד) "אפס כי לא יהיה בך אביון", זאת אומרת שלא נגרום שנהיה עניים. הלכו וישבו תחת חומה ישנה ואכלו לחם. באו שני מלאכי השרת, שמע רבי יוחנן שאומר מלאך אחד לחבירו: נפיל עליהם החומה ונמיתם, לפי שהם מניחים חיי עולם הבא ועוסקים בחיי שעה, אמר המלאך השני הנח להם כי אחד מהם עתיד שיתנשא ויתגדל ויהיה ראש ישיבה, ואין זמנו למות כעת. רבי יוחנן שמע מה שדברו מלאכי השרת, ושאל את אילפא: האם שמעת איזה דבר כעת, אמר לו: לא שמעתי, אמר רבי יוחנן: זה סימן שאי צריך לחזור ולעסוק בתורה, והלך ללמוד תורה ומינהו לראש ישיבה, עד כאן דברי הגמרא.

ועל דרך זה נפרש אצל השבטים, ראובן שמע הבת קול שראומרת שיחיה ולכן אמר שלא יהרגוהו, ואחיו לא שמעו הבת קול, ולכן רצו להורגו, ולבסוף נתקיימו חלמותיו של יוסף הצדיק כפי דברי הבת קול, ודו"ק.

(רבי עזרא עטייה – עלה עזרא)

"וישמע ראובן ויצלהו מידם ויאמר לא נכנו נפש" (לז, כא)

אמר רבי יצחק בר מריון: בא הכתוב ללמדך, שאם אדם עושה מצוה יעשנה בלב שלם, שאילו היה ראובן יודע שהקדוש ברוך הוא מכתוב עליו "וישמע ראובן ויצלהו מידם", בכתופו היה מוליכו אצל אביו...

רבי כהן ורבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי: לשעבר היה אדם עושה מצוה והביא כותבה, ועכשיו כשאדם עושה מצוה מי כותבה? אליהו כותבה, ומלך המשיח והקדוש ברוך הוא חותם על ידיהם. (רות רבה ה, ו)

מדרש זה אומר דרשני, כי אם אך תמורת פרסום שמו בתורה היה מוליכו לאביו, אזי אדרבא לא היה זה בלב שלם?

והנראה הוא, שראובן חשש להוליד את יוסף בריש גלי, שמא זייק הפרסום לכוונתו הטוהרה ולא תהיה המצוה לשם שמים, לפיכך הצניע מעשיו כמה שאפשר, ועשה להחזרתו אל אביו שלא בידיו ממש. כמשמעות המקרא בסמוך "למען הציל אותו מידם להשיבו אל אביו", כלומר, מעצמו, ולא להביאו, שמשמעו בידיו או על כתפו.

אמנם, אילו היה יודע שהקדוש ברוך הוא יכתוב עליו "ויצלהו מידם", והיינו, שיעיד בו כי כוונתו אכן היתה זכה, ודאי בכתפו היה מוליכו לאביו, שכן עם עדות כזו אין לו מה לחשוש מכוונות זרות. מעתה נמצאנו למדים

שאם אדם עושה מצוה יעשנה בלב שלם, שהרי רק משום כך נמנע ראובן מלהביא את יוסף על כתפו.
(רבי שלמה זלמן ליפשיץ – חמדת שלמה)

"ויאמר אליהם ראובן אל תשפכו דם השליכו אתו אל הבור הזה אשר במדבר ויד אל-תשלחו-בו למען הציל אתו מידם להשיבו אל-אביו" (לז, כב)

"הדודאים נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים" (שיר השירים ז, יד). "הדודאים נתנו ריח" – זה ראובן שהציל את יוסף (ממיתה). "ועל פתחינו כל מגדים" – זה נר חנוכה (מדרש אגדה)

וכבר עמדו רבים על קישור שני הדברים של מעשה ראובן עם נר חנוכה – אמנם כשנדקדק בדיון של נר חנוכה שקבעו לנו חכמינו ז"ל שמצוה להניחה בפתח היוצא לרשות הרבים בפרהסיא (מסכת סופרים פרק כ), ואילו בפורים מותר לקרוא המגילה אפילו בפנים ובחדרי חדרים! אלא דהטעם הוא מפני שנס פורים בזמנו היה פרסום גדול, ולכן אין צריך לעוד פרסום, כי מעצמו מפורסם. וקריאת המגילה היא רק מצות זכירה, מה שאין כן נס פך השמן בחנוכה, לא נודע הני כי אם ליחידי סגולה שבמקדש, ולכן צריך לפרסמו, ועל כן צויה לנו להניחה על פתח ביתו מבחוץ.

וכאן לגבי מעשה ראובן הרי ראובן הסתיר כוונתו שהצעתו להשליך לבור את יוסף הוא השיבו אל אביו, כי לו הגיד זאת לא היו אחיו מקבלים הצעתו, ובכל זאת התורה פרסמה כוונתו, ולמדנו מזה שדבר סתר של מצוה דרוש לפרסם.

(רבי ברוך הלוי עפשטיין – תוספת ברכה)

"וישבו לאכל לחם וישאו עיניהם ויראו והנה ארחת ישמעאליים באה מגלעד וגמליהם נשאים נכאת וצרי ולט הולכים להוריד מצרימה" (לז, כה)

"וגמליהם נושאים" – למה פרסם הכתוב את משאם: להודיע מתן שכרן של צדיקים, שאין דרכן של ערביים לשאת, אלא נפט ועטרן שריחן רע, ולזה נזדמנו בשמים שלא יוזק מריח רע (רש"י)

וקשה וכי בשעה שיוסף נמכר לעבד וצערו נורא מאד, נפקא ליה מיניה אם הדברים המונחים על הגמל מריח טוב או רע, והלא מרוב צערו לא יראה ולא ירגיש מה נעשה בסביבתו?

אך משל למה הדבר דומה? לחולה שעשו לו ניתוח קשה, ואחר כמה שעות עומדים הרוגזים והעוזרים, ובני המשפחה מוחץ לחדרו, וממתניינים ומצפים בכליון עיניים מתי שייקץ משנתו, וכשנראה פתאום שפתח עיניו השמחה גדולה עד מאד, אף כי אין בזה כלום שאינו מכיר עדיין מה נעשה איתו ומי עומד אצלו, ולא נראה בו שום תנועה, בכל זאת השמחה מורגשת ומבשרים אותה, מפני שסימן הוא ברוך ה' שעומד לקום ממחלתו ויתרפא במשך הזמן. כך הוא בענין נכאת וצרי ולוט, מאחר שתמיד מנהגם של הערביים לשאת זפת ונפט, והיום שינו, מהו העניין? אם לא שעין ה' פתוחה עליו, ובזאת ינחם ויקל עליו דרכו וכאבו.

(רבי מרדכי פיגרמנסקי – יובל המאה)

"וישב ראובן אל הבור והנה אין יוסף בבור ויקרע את בגדיו" (לז, כט)

והיכן היה? רבי אליעזר ורבי יהושע, רבי אליעזר אומר: בשקו ובתעניתו, כשנפנה הלך והציץ לאותו בור, הדא הוא דכתיב "וישב ראובן אל

הבור", אמר לו הקדוש ברוך הוא: מעולם לא חטא אדם לפני ועשה תשובה, ואתה פתחת בתשובה תחילה, חייך שבן בנך עומד ופותח בתשובה תחילה, ואיזה זה? הושע, שנאמר (הושע יד, ב) "שובה ישראל עד ה' אלהיך" (בראשית רבה פד, יט)

ועיין תוספות בבא קמא (דף צב. ד"ה מי גרם).

ולכאורה קשה, הלא אדם הראשון עשה תשובה? (בראשית רבה כב, יג ועוד). אך הפירוש נראה לי, דאמרינן בגמרא (שבת נה:): יכל האומר ראובן חטא אינו אלא טועה, הרי שבאמת לא חטא, ואפילו הכי לגודל קדושתו הוא חשב זה לחטא ועשה תשובה, נמצא שעשה תשובה אך שלא חטא, ובאופן כזה עוד לא היה אדם שיעשה תשובה אף שלא חטא, ומדוקדק הלשון במדרש: מעולם לא יחטא אדם לפני, פירוש שלא יהיה חוטא ושיעשה תשובה, אבל שיעשו תשובה לאחר שחטאו היו הרבה.

(רבי שלמה קאליש – ספר הזכרון "זכרון שלמה)

"ויקמו כל בניו וכל בנתיו לנחמו וימאן להתנחם ויאמר כי ארז אל בני אבל שאלה ויבך אתו אביו" (לז, לה)

"וימאן להתנחם" – אין אדם מקבל תנחומין על החי וסבור שמת, שעל המת נגזרה גזירה שישתכח מן הלב, ולא על החי... "אבל שאלה" – סימן זה היה מסור בידי מפי הגבורה, אם לא ימות אחד מבני בחיי, מובטח אני שאיני רואה גיהנם (רש"י)

בספר הר צבי, תמה דשתי דרשות הללו סותרות זו את זו, למה פחד יעקב אבינו שיראה גיהנם, משום שמת אחד מבניו בחייו, למה לא אמר שמכיון שנגזרה גזירה על המת שישתכח מן הלב, אם כן מזה גופא, שיוסף אינו משתכח מלבו, והוא ממאן מלהתנחם עליו, ממילא מוכח שיוסף עדיין חיי עינין שם. ולא קשה כלל, דברי המת משתכח מן הלב אחרי שנה שמת, ואם כן הרי אין ליעקב הוכחה שבנו יוסף חי, משום שאינו משתכח מן הלב, דהרי יכול להיות כל יום שאתמול מת, ועד שיעבור שנה ידע שהיום לא מת, אבל יוכל להיות כל יום שמת, ואחרי שנה כן ישתכח מן הלב, ולכך היה חושש גם כן שיראה גיהנם, וזה פשוט.

(רבי יעקב ישראל פישר – אבן ישראל)

"ויהי בעת ההוא וירד יהודה מאת אחיו ויט עד איש עדלמי ושמו חירה" (לח, א)

הנה גם לקמן כתוב (בראשית לח, ב) "וירבו הימים ותמת בת שוע", יש להבין, מדוע אינו מזכיר שמה כמו תמר, רק שם "בת שוע" הלא דבר הוא? אך לדעתי כי היא השקפה רחוקה מאד, כי מבת שוע זו יצא דוד וכל מלכות יהודה. שאף שמתו בניה, אך הלא בתורה כתיב בהדיא (דברים כה, ז) "להקים לאחיו שם", ואם כן פרץ שנוולד מתמר, הוא ער בכור יהודה (וכן כתבו על המפרשים כי פרץ הוא ער). והנה בת שבע היתה אשת דוד וממנה יצאה כל מלכות יהודה, ובת שבע נקראת גם כן בת שוע, כמו דכתיב (דברי הימים א-ג, ה) "ואלה נולדו לו בירושלים שמעא ושובר ונתן ושלמה ארבעה לבת שוע בת עמיאל", לכן רמזה מראש התורה הם בת שוע, כי היתה ותחיה אם המלוכה וזה שאמרו, ראוייה בת שבע לדוד מששת ימי בראשית. (רבי צבי שלז – נפלאות מתורת ה')

"ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ד' ומתהו ד'"
האמהות של אומה הישראלית – שהיא תכלית הבריאה – היו עקרות בטבע, ורק בדרך נס ילדו. גם מלכות בית דוד – אף היא חלק מיוחד בתכלית הבריאה – באה לעולם בדרך לא דרך. הראשון שזכה במלכות היה יהודה, וממנו היתה צריכה לעבור לער בכור. אך הנה מאחר שלא היה ראוי לה, הגיעה אליו בדרך רחוקה, ב"מעין יבוס", על ידי יהודה ותמר. בעתיד קרה שוב שנפלה המלכות לידי אלימלך איש נעמי, ומשלא זכה בנו מחלון, היא הגיעה אליו ב"מעין יבוס", על ידי הגואל הוא בועז שנשא את רות. אפילו דוד המלך עצמו, לולא שאדם הראשון התנדב לו שבעים שנה משנותיו לא היה בא לעולם. מדוע זאת?

ברם, כבר ביאר הגאון רבי חיים מוואלוז'ין ז"ל כי עניין העשרה ניסים שנעשו לאבותינו בבית המקדש (אבות ה, ה) להורות בא, כי כל הצלחה ברוחניות מלווה היא בנכסים ובהנהגה שמעל לטבע. כך כאן, בכוונה תחילה נגזר כך, שכל תכלית הבריאה, מלידת האומה הישראלית ועד תקומת מלכות דוד, לא תצא תצא לעולם אלא בדרכי ניסים ונפלאות. ללמדך, שעל פי דרך הטבע אין קיום לרוחניות. באשר מקור הרוחניות הוא אכן במלמעה מן הטבע, ובו תלוי כל קיומה. (רבי אליהו אליעזר דסלר – מכתב מאליהו)

"ויהי כמשלש חדשים ויגש ליהודה לאמר זנתה תמר כלתך וגם הנה הרה לזנונים ויאמר יהודה הוציאה ותשרף"
(לה, כד)

ראתה תמר ברוח הקודש כי מיוצאי חלציה תקום המלוכה בישראל, יקום בית דוד, ולפיכך הלכה אל יהודה. וכאשר הוציאה להישרף – שתקה ובלבד שלא להלבין פניו של יהודה. והרי יכולה היתה תמר לבוא ליהודה בטענה: טוב, אותי הינך שורף, אך המלוכה מה תהא עליה? מה יעלה בגורל מלכות בית דוד? עלי, יש לך תרעומת ניחא, אולם הרי ברחמי נושאת אני את פרי הבטן שמזרעו יקום להם לישראל מלך המשיח! אלא אמרה תמר בלבה: מוטב ואשרף ולא אלבין פני יהודה ברבים, החסרונות הרוחניים שיגמרו בתוצאה מכך – אינם מדאגתי. למשיח – שידאג הקדוש ברוך הוא, בעוד שעלי מוטלת החובה להטיל עמי לכבשן האש, ובלבד שלא להלבין פני אדם ברבים.... (רבי אריה לוי – מפי השמועה)

"ויעזב כל אשר לו ביד יוסף ולא ידע אתו מאומה כי אם הלחם אשר הוא אוכל ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה"
(לט, ו)

"ויהי יוסף יפה תואר" כיון שראה עצמו מושל, התחיל אוכל ושותה ומסלסל בשער, אמר הקדוש ברוך הוא: אביך מתאבל ואתה מסלסל בשערך? אני מגרה בך את הדוב (רש"י)

ועל דרך דרוש ניתן לפרש, כי כן מצינו בשעה שלקח נבוכדנצר את חנניה, מישראל ועזריה, ציוה לאשר על ביתו לתת להם מאכלים טובים. אולם הצדיקים הללו נמנעו מלאכול טריפות, והסתפקו באכילת גרעינים בלבד. ועשה ה' יתברך נס עמם, שיהיו יפי תואר ויפי מראה כאילו אכלו מעדני המלך. כך כאן, הגם ש"ויעזב כל אשר לו ביד יוסף ולא ידע"

– יוסף – "איתו מאומה כי אם הלחם אשר הוא אוכל", כלומר שלא אכל אלא לחם בלבד, משום חשש כשרות, אף על פי כן, "ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה", שעשה לו הקדוש ברוך הוא נס בדבר. (רבי איצ'לה מוואלוז'ין – פה קדוש השלם)

"וישאל את סריסי פרעה אשר במשמר בית אדניו לאמר מדוע פניכם רעים היום"

היה ראוי שיאמר הכתוב וישאל אותם לאמר, אבל האריך כי רצה לספר בשבח יוסף, שהיה נער עבד, ושאל לשני שרים גדולים והם בבית אדניו אשר שגא אותה, והיה כל אחד יכול לצוות לשאת את ראשו מעליו, ולא פחד מהם מלשאל אותם ולאמר להם דעתו בפתרון, כי בטח בחכמתו, שאילו נמלט שר האופים היה תולה אותו (רמב"ן)

ויש לעיין מהיכן ידע הרמב"ן שאדון בית הסוהר שגא את יוסף, אדרבה הרי לעיל (לט, כא-כב) מספרת התורה: "ויהי ה' את יוסף ויט אליו חסד ויתן חנו בעיני שר בית הסוהר, ויתן שר בית הסוהר ביד יוסף את כל האסירים אשר בבית הסוהר ואת כל אשר עושים שם הוא היה עושה", ולכאורה משמע שמצא חן בעיניו?

ונראה ביאור הדברים, כי ממה ששר בית הסוהר נתן את יוסף להיות משרת ומשמש את שני סריסי פרעה במשך שנים עשר חודש (יעויין שם בפסוק ד' ברש"י: "ויהיו ימים במשמר", שנים עשר חודש), שלא כפוסטר שמינה אותו שליט וממונה על כל ביתו – על כרחין מזה שאילו לא שגא שר בית הסוהר את יוסף, לא יתכן שהיה עושה כן. (רבי שמחה זיסל בוויזא – שם דרך)

הליכות והלכות

חנוכה

מצווה על כל בית להדליק נרות חנוכה. לפי מנהג הספרדים על בעל הבית להדליק ולפטור את כל משפחתו ואפילו אם אינם נוכחים בעת ההדלקה (כגון שנמצאים בעבודה, בשיבה וכדומה). לפי מנהג אשכנז על כל אחד ואחד מבני הבית הגברים להדליק בעצמו.

בחורים או בחורות רווקים הגרים לבדם חייבים גם כן בהדלקה.

מקום ההדלקה: החיוב להדליק בביתו ליד הפתח הפונה לרחוב או בחלון הפונה לרחוב. ואם גר בקומה הגבוהה יותר מעשרים אמות מהכביש (בערך 9.5 מטרים או כ-30 פט) אזי ידליק בפתח אחד החדרים מול המזווה בפחות מעשרה טפחים (כ-80 ס"מ) ויש אומרים – שאם מצויים יהודים הגרים בבנין מולו ורואים את חלונו – ידליק בחלון.

היות שהחיוב על כל אחד להדליק בביתו, לא ידליק בחנות או במשרד. וכן במסיבות או בחתונות, ואם רוצים להדליק, יעשו זאת בלא ברכה.

חיוב נוסף נפרד הינו הדלקה בבית הכנסת, שנועדה לפרסם את הנס. בכל זאת יש לחזור ולהדליק בביתו פעם נוספת ואפילו בחור רואה אינו יוצא ידי חובה בבית הכנסת.

זמן ההדלקה: עם צאת הכוכבים לפי מנהגי מקצת אשכנז, מדליקים בזמן השקיעה ומלכתחילה יש להדליק בזמן ולא לאחר, לכן שיתדלו לחזור הביתה בזמן ההדלקת נרות,

שזו המצווה המהודרת. אם אחר, יוכל להדליק כל עוד ישנם עוברים ושבים ברחוב. ואם אחר הרבה ידליק עם בני ביתו וצריך שיהיו לפחות שניים או שלושה ערים (שאינם ישנים) לראות את ההדלקה. ואם אין אחר עמו נחלקו הפוסקים האם ידליק בלי ברכה או שמא יברך על ההדלקה.

סוף זמן ההדלקה בלילה הוא עד עמוד השחר.

יש הנוהגים להתפלל ערבית לפני ההדלקה. מי שמדליק לאחר ערבית יזהר להכין את הנרות מבעוד יום בכדי שבבואו יהיו הנרות מוכנים להדלקה.

מצווה מן המובחר להדליק בשמן זית, אולם כל הנרות כשרים להדלקה ובלבד שידלקו לפחות חצי שעה ביום חול. ובערב שבת צריכים שידלקו עד שיחזור לביתו לאחר התפלה ולכן הנרות הצבעוניים אינם טובים לערב שבת, וכן לא כדאי גם ליום חול: שחלק מהם אינם דולקים מחצית השעה, ויקח נרות שבת רגילים לבנים ובהם ידליק את החנוכה.

בלילה הראשון מדליק את הנר הימני ובלילה השני מתחיל משמאל ומתקדם לימין.

אין להזיז את החנוכה לאחר ההדלקה. לכן ידליק במקום בו תהיה מונחת החנוכה כל זמן הבעירה. אין להדליק ולהעביר את החנוכה לחלון או לכל מקום אחר.

הנשים נוהגות שלא לעשות שום מלאכה בחצי שעה של ההדלקה. אחר כך מתרת המלאכה. מלאכה פירושה: כיבוס, תפירה, תיקונים שונים וכיו"ב אולם מותר לבשל. נהגו לאכול מאכלי חלב זכר ליהודית, ומאכלים מטוגנים זכר לנס פך השמן.

בתפילה ובברכת המזון מזכירים "על הניסים" ואם שכח לאמר לא יחזור, רק יכול לומר בתפילה לאחר "אלוקי נצור", יהי רצון... ניסים ונפלאות כשם שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה... (בתפילת העמידה). ובברכת המזון בתוך "הרחמן" יוסיף: הרחמן הוא יעשה לנו ניסים ונפלאות וגו' כמובא בסידורים.

ההדלקה עוברת שבת חייבת להעשות לפני כניסת השבת, אבל סמוכה לשבת מפלג המנחה ומעלה. ואין להדליק לפני כן.

הדלקת נרות חנוכה נעשית לפני הדלקת נרות שבת. לכן יכין מבעוד יום גם את החנוכה וגם את נרות השבת.

כיוון שנה חנוכה זו מצוה הלילה, ומנחת ערב שבת הינה ביום, וכן בבית המקדש היו מקריבים קרבן מנחה ואח"כ הדלקת הנרות, לפיכך ראוי לארגן מניין למנחה אחר הצהריים בכדי שיוכלו להדליק לאחר מנחה. ומי שלא הספיק או לא היה יכול, ידליק ואחר כך ילך להתפלל מנחה ולא יתפלל ביחיד.

בשבת אומרים "על הניסים" ואם שכח לא חוזר.

במצואי שבת יזדרזו להדליק לאחר צאת השבת ולא יתעכב. והמנהג בנרות בית הכנסת שקודם מדליקים נרות חנוכה ורק לאחר מכן עושים הבדלה. בבית נהגו לערוך הבדלה ראשית ואחר כך הדלקת נרות חנוכה. ירבה בסעודת שבת וחנוכה יותר משבת רגילה והמנהג הוא להדליק נר לכבוד רבי מאיר בעל הנס ביום ר"ח.

כתב הרמב"ם מצוות נר חנוכה חביבה היא עד מאוד. מוסיף ה"בן איש חי": ויזהר בהלל של חנוכה, שהרי אפילו בפסח אין אומרים

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T. 845-352-7474 F. 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי חכמים מוסלמים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T. 525-55589-8756 F. 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובחתימה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הגון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה. נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכר למצוות. 845.352.7474

היה, והכל בא על מקומו בשלום. השן הוצאה מהגרון, ועימה יחד גם הגידול. יהיה לכם נס שהגידול התגלה עכשיו; אם היינו ממתנינים רק עוד כמה ימים, יתכן שכבר היה מאוחר מדיי, הביעו הרופאים את דעתם.

אז איך הקב"ה מגלגל ברחמי המרובים שהגידול יתגלה עכשיו? הוא 'מזיז' את ידו של הרופא, המחדיר את השן לגרון, ואז נוצר הצורך הדחוף לנתח את הקשיש, ובמהלך הניתוח מתגלה הגידול, והכל בא על מקומו בשלום.

האם היה אפשר לעמוד על 'היד הגדולה' הזו, כבר בתחילת האירוע, דהיינו בעת שהיו עדיין אצל רופא השיניים? בודאי שלא.

וילדיו של המטופל מצידם, כבר התכוננו לתבוע את הרופא לבית המשפט, ולהאשימו בגרימת נזק לאביהם, ולתובעו בסכומי עתק...

אילו ידוע שהכל-הכל יתגלגל לטובה, ורופא השיניים, הוא ולא אחר, יהיה המציל בפועל של חיי אביהם, דוקא על ידי שהחדיר את השן אל גרונו, לא היו מאיימים על הרופא כל כך מהר.

וזו 'היד הגדולה' של ה' הניראית בחייו של כל אחד ואחד! (ברכי נפשי עמ' רנז-רנח)

שבת שלום

ולמוד מהנה!!!

העלון לעילוי נשמות

יעקב בן מלכה יגן זצוק"ל

ואשתו **רחל בת שרה ע"ה**

ת.נ.צ.ב.ה

הניתוח, והם, כשראו את הבהלה של הרופאים, נחרדו לנפשם. כעבור כמה דקות הזדמן לי לשמוע את המקרה לאשורו, מספר התי"ח. ומעשה שהיה כך היה.

באותו יום, בשעות הבוקר, הגיע המנותח ההוא, כבן 75, לרופא שיניים כדי לעבור השתלת שן. האיש הגיע בליווי שניים מילדיו, והנה, במהלך הטיפול, הזיז הרופא את ידו שלא במקום הנכון, והשן נפלה היישר אל תוך גרונו של המטופל הקשיש החל להשתעל בצורה מבחילה, והיה במצב של סכנה, פינותיה החדות של השן יכולות היו לפצוע את גרונו.

רופא השיניים יצא מן החדר בבהלה, הכניס את האיש למכוניתו, ופתח בדהרה לעבר בית החולים, לא לפני שילדיו של המטופל מאיימים עליו ואומרים לו 'עוד נפגש', ברומזם שהם מתכוונים להגיש נגדו תביעה משפטית שתרוקן את כיסו.

סיכויי הצלחה של 100%

הקשיש הוכנס במהירות לחדר הניתוח, ובתוך זמן קצר הורגשה תכונה במקום, כשהרופאים יוצאים ונכנסים במהירות. בשלב זה, מספר התי"ח, הגעתי עם אבי שיחיי אל המקום, וחזיתי במו-עיניי בתכונה המוזרה.

ומה התברר?

במהלך הניתוח הוצאת השן, בוצע לחולה צילום רנטגן, ובעת הצפייה בצילום ראו הרופאים שיש לו... גידול בגרון. היה זה נס משמים, כיון שהגידול היה כל כך קטן, שאפשר היה להוציאו מיידית מהגרון, והרופאים נתנו לו סיכויי הצלחה בס"ד של מאה אחוזים.

התכונה סביב חדר הניתוח היתה עקב הצורך להזעיק למקום רופא אונקולוגי שיבצע מיידית את הניתוח להסרת הגידול. וכך אכן

הלל שלם, ובחנוכה כן אומרים הלל שלם! לכן יאמרו בכונה ובשמחה רבה. ליל ויום האחרון של חנוכה נקרא "זאת חנוכה" על שם קריאת התורה: "זאת חנוכת המזבח...". יום זה הינו מיוחד ומסוגל לישועות, בעיקר לפקידת עקרות וזמן לתיקון עוון שז"ל. כן זמן מוכשר הוא לפרנסה טובה ולכן ישתדל להקדיש זמן ללימוד תורה ותפלות.

מעשה חכמים

ניסך שבכל יום

בני המשפחה נחרדו

וכך מתגלגלים הדברים בכל ענייניו של האדם עלי אדמות. אף פעם אין ביכולתנו לדעת, בראשית התהליך ובהתהוותו, איזו טובה תצמח לנו מכך, ומתי נזכה לראות גם אנחנו את 'היד הגדולה' של השי"ת.

אבל חובה עלינו להאמין שכך הם פני הדברים, ובסופו של דבר תתגלה ותשתקף לעין-כל כוונתו הטובה של השי"ת בענין ההוא, ובכל העניינים האחרים החופפים עלינו בחיינו.

סיפר לנו ת"ח מעשה מופלא שהתרחש לנגד עיניו, והמוכיח את נכונותם של הדברים הנ"ל. אבל שיחיי היה נצרך לעבור ניתוח, ובהגיע השעה היעודה הגעתי איתו ליד חדר הניתוח, בהמתנה להוראת הרופאים להכניסו לניתוח.

בעודי יושב וממתין, יוצאים כמה רופאים מחדר הניתוח, כשהם מבוהלים ודחופים, ומזעיקים רופאים נוספים. ניכר היה שאירוע יוצא דופן מתרחש בפנים החדר.. סמוך אליי ישבו בני המשפחה שיקרים היה בתוך חדר

הילולא דצדיקא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
כו כסלו ב' חנוכה	כה כסלו א' חנוכה	כד כסלו	כג כסלו	כב כסלו	כא כסלו	כ כסלו
רבי אברהם בן דוד הראב"ד	רבי יעקב עמלינגר מח"ס ערוך לנר רבי אברהם הררי רפול זקן רבני אר"ץ	רבי חיים חוקיהו מדיני מח"ס שדי חמד שבעון בן יעקב אביו ע"ה	ר' שבת וידלביץ המגיד הירושלמי	ר' שלום מרדכי שברדון המגיד הירושלמי	רבי צבי פנחס פראנק רבה של י-ם	רבי יצחק הומברג ר"ר רבנו חיים ברלין
שקיעה 4:32						שקיעה 4:29

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה